

2054/00.03.01/2025

KHALL 23.09.2025 § 234

Valmistelija

Hallintojohtaja Anniina Niemelä, 040 688 4499,
anniina.niemela@suomussalmi.fi

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Kuntalain 121 §:ssä säädetään, että kunnanhallituksen tulee antaa valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Arviointikertomus on annettu valtuustolle 27.5.2025. Tarkastuslautakunta on tehnyt arviointikertomuksessa muun muassa alla esitetyjä huomioita. Arviointikertomus huomioineen on oheismateriaalina.

**ESITYS KUNNANHALLITUKSEN LAUSUNNOKSI
ARVIOINTIKERTOMUKSESTA 2024**

Hallintopalvelut:

Tarkastuslautakunta totesi hallintopalvelujen onnistuneen varsin hyvin valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisessa. Tarkastuslautakunta toteaa koko kuntaa koskien, että kunnalla olisi hyvä harkita takaisinsoittopalvelua. Edelleen viestejä kunnan henkilöstön vaikeasti saavutettavuudesta on tullut lautakunnalle. Hallintopalvelut toteaa vastauksena takaisinsoittopalveluun liittyvään ehdotukseen, että siinä on omat haasteensa palveluna. Usein takaisinsoittopalvelu voi jopa hidastaa suoran kontaktin saamista kunnan työntekijään ja täten jopa pidentää reagointiaikoja. Yksi vaihtoehto asian edistämiseksi on järjestää kuntalaisille suunnattu kampanja, jossa neuvotaan esimerkiksi viestin jättämiseen tai soittopyynnön tekemiseen vaihteen kautta, minkä lisäksi esimerkiksi palautekanavan kautta voi antaa palautetta huonosta saavutettavuudesta. Kuten aiemmin mainittua, tilannetta seurataan ja ohjeistusta tehostetaan tarvittaessa – ovathan palvelut kuntalaisia varten.

Hallintopalvelut kiittää tarkastuslautakuntaa työurajohtamisen ja henkilöstöasioiden huomioimisesta. Tarkastuslautakunta nostaa esille eläköitymisiän laskun lähelle 60 vuoden rajaa. Keskimääräinen eläkkeellejäänti-ikä vaihtelee vuosittain, koska KEVA:n tilastot ottavat huomioon myös sairauseläkkeet, joiden syyt voivat olla täysin työstä riippumattomia. Luonnollisesti tämänkin asian kehitystä kuitenkin seurataan aktiivisesti ja muutoksiin suhtaudutaan tilanteen vaatimalla tavalla.

Lopuksi on hyvä todeta, että edelleen kunnassa jatketaan hyvin alkanutta työtä työurajohtamisen ja työnantajakuvan kehittämiseksi.

Elinvoimapalvelut:

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessaan huomioima väestön väheneminen on keskeisin Suomussalmen elinvoimaa rakenteellisesti sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä haastava muutosajuri. Työikäisen väestön väheneminen pienentää vuosittain merkittävästi Suomussalmen työvoiman määrää ja vaikeuttaa rakenteellisesti työvoiman saatavuutta. Alhaisen syntyvyyden myötä työvoiman väheneminen näyttäytyy pitkän aikavälin jatkuvana kehityksenä.

Elinvoimapalvelut yhtyy arviointikertomuksen näkemykseen koulutus-, työllisyys- ja muuttovetovoimatoimien tarpeellisuudesta. Työllisyyspalveluiden siirrettyä työllisyysalueen järjestettäväksi on

elinvoimapaalvelut valmistellut toimialaan liitettyihin lakisääteisiin työllisyyspalveluihin uutta toimintamallia, jossa työllisyysohjauksen painopistettä siirretään työnantajien tukemiseen ja aktivointiin vieraskielisten työnhakijoiden ja työperäisten maahanmuuttajien rekrytoimiseksi. Toimintamallilla vaikutetaan operatiivisesti työperäisen muuttoliikkeen vahvistumiseen.

Työvoiman saatavuuteen vaikutetaan myös arviointikertomuksen mainitsemalla Taitotehdas -toimintamallilla. Toisen asteen ammattiopintojen paikallista tarjontaa vahvistamalla edistetään työllistymiseksi vaadittavan osaamisen saavuttamista paikallisväestössä ja nostetaan työllisyysastetta, parantaen samalla työvoiman tarjontaa. Taitotehdas -toiminnalla voidaan lisätä myös maahanmuuttajien integroitumista Suomussalmelle ja osaksi paikallista työvoimaa.

Elinvoimapaalvelut näkee kunnan tulevaisuuden kannalta kriittisen tärkeänä asiana jatkaa ja edelleen lisätä toimenpiteitä erityisesti lasten sekä työikäisen väestön määrän lisäämiseksi Suomussalmella. Väestötoimenpiteiden rinnalla jatketaan toimenpiteitä myös uusien työpaikkojen luomiseksi edistämällä yritysinvestointien toteutumista sekä matkailu- että teollisuussektorilla.

Sivistyspalvelut:

Sivistyspalvelut kiittää tarkastuslautakuntaa arviointikertomuksessa esitetystä palautteesta.

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöskirjan visuaalinen ilme on kehittymässä, kun kunnassa otetaan käyttöön Opiferus-ohjelma, joka yhdenmukaistaa ja yksinkertaistaa kirjallisen esitysmuodon toteutusta toimialojen kesken.

Tarkastuslautakunta nostaa raportissa esille täydennyskoulutuspäivien määrän muutoksen. Kyseessä ei ole muuttuneet määreet vuosien välillä, vaan ainoastaan täydennyskoulutuksen raportointiin käytettävän OSS-järjestelmän aktiivisen käyttäjämäärän lisääntyminen. Ohjelmiston aktiivisen käyttäjämäärän lisääntyminen muokkaa tulosta luotettavammaksi.

Yhtä lailla tarkastuslautakunta nostaa raportissaan esille kehityskeskustelujen käymisen. Sivistyspalveluiden yksiköt ovat järjestäneet jokaiselle työntekijälle mahdollisuuden kehityskeskusteluun oman esihenkilönsä kanssa ja ne käydään vuosittain. Kehityskeskustelut merkitään OSS-järjestelmään, josta esimerkkinä käytetty liikuntapalvelut on nostanut ne erikseen esille vielä raporttiinkin. Vuonna 2025 jokainen yksikkö tulee merkitsemään kehityskeskustelujen käymisen myös raporttiin, vaikka se väistämättä lisääkin toistoa, jota raportissa esitettiin vältettäväksi.

Tarkastuslautakunta nostaa esille toiveen vuosittaisesta koulukiusaamiskyselyn toteuttamisesta yksiköissä, koska valtakunnallinen kouluterveyskysely toteutetaan vain määrävuosin. Sivistyspalvelut toteaa, että vuosittaiset koulukiusaamiskyselyt on toteutettu ja toteutetaan osana KiVa-toimintaohjelmaa. Lisäksi yksiköissä toteutetaan näiden lisäksi myös omia täydennysseulontoja kiusaamisasioiden havaitsemiseksi. Oppilailla sekä henkilökunnalla on käytössään Someturva-palvelu ja kouluittain toimivat kiusaamisasioiden selvittelytiimit työskentelevät aktiivisesti koulun arjessa. Apuna työssä toimii myös koulunuorisotyöntekijä.

Etsivä nuorisotyöntekijän tehtävä on täytetty vakinaisesti 10/2025 alkaen. Määräaikainen järjestely oli välttämätön edellisen työntekijän irtisanouduttua syksyllä 2024.

Tarkastuslautakunta esitti raportissaan tehtäväksi arviota siitä, minkälaisiin toimintamalleihin kunnassamme tämä palvelu on johtanut. Kooste tiiviisti:

- Etsivä nuorisotyö tilastoidaan nuorisotilastot järjestelmään ja tilastoista saadaan kuntakohtaiset tiedot.
<https://nuorisotilastot.fi/199/visualisoinnit/etsiva-nuorisotyö/> mm. määrät, ohjautuvuus, ohjauksen kestot, tavoitettujen taustatiedot.
- Vuonna 2023 Suomussalmen etsivälle nuorisotyöntekijälle tuli 65 yhteydenottopyyntöä ja heistä tavoitettiin 62.
- Vuonna 2024 Suomussalmelle tuli yhteydenottopyyntö 56 nuoresta ja heistä tavoitettiin 41. Vuoden 2023 tilastoissa Suomussalmella syrjäytymisriskissä olevien osuus 15–28-vuotiaista nuorista oli 20,54 % (Kainuun korkein prosentti) arviolta 114 nuorta.
- Suomussalmen etsivä hoitaa myös Hyrynsalmen kunnan etsivän nuorisotyön
- Hyrynsalmelta tuli v. 2023 yhteydenottopyyntö 6 nuorelta ja heistä tavoitettiin 3. Vuonna 2024 Hyrynsalmelle tuli yhteydenottopyyntö 8 nuoresta ja heidät tavoitettiin kaikki. Vuonna 2023 Hyrynsalmella oli syrjäytymisriskissä olevien 15–28-vuotiaiden määrä 16,3 %, 25 nuorta.
- Palvelu perustuu nuorten vapaaehtoisuuteen ja kaikkia nuoria ei tavoiteta nimen ja puhelinnumeron avulla tai osa ei ota palvelua vastaan.
- Suomussalmella palvelun kesto on vaihdellut 3 kuukaudesta jopa 3 vuoteen, joka osoittaa, että nuoret tarvitsevat turvallisen aikuisen tukea ilman aikarajoitteita ja nuorten tulevaisuuden suunnitelmat etenevät pienillä askeleilla.
- Ohjautuminen: Nuoret ohjautuvat etsivän nuorisotyöhön yhteys etsivään -sähköisen järjestelmän kautta, nuori ottaa itse yhteyttä, ohjautuu kutsunnoista aikalisätoiminnan kautta, nuoriso-, sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalvelut tai oppilaitokset ohjaavat nuoren etsivään nuorisotyöhön palveluihin.
- Toiminta: Etsivä nuorisotyö tarjoaa kokonaisvaltaista tukea kaikille nuorille, jotka ovat koulutuksen ja työelämän ulkopuolella tai jotka toivovat etsivältä apua itseään askarruttaviin asioihin. Etsivä nuorisotyö on aina maksutonta, luottamuksellista ja perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle luotettavan rinnalla kulkevan ammattilaisen. Yhteistyössä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa nuorella on mahdollisuus kerryttää tietoja ja taitoja, joilla suunnataan kohti tulevaisuutta.
Suomussalmella ja Hyrynsalmella nuoret ovat tarvinneet tukea ja rinnalla kulkijaa, työnhaun ohjausta ja neuvontaa, kannustusta ammatillisten opintojen suorittamiseen, tukea viranomaisasioiden hoitamiseen, tukea mielekkään toiminnan tai harrastuksen etsimiseen sekä ryhmämuotoista toimintaa sosiaalisten taitojen opetteluun.

Etsivässä nuorisotyössä ei ole valmista toimintamallia, vaan palveluun vaikuttaa nuorten omaehtoisuus sekä nuorten tarpeet. Vuonna 2024 uutena toimintana aloitettiin yli 18-vuotiaiden nuorten aikuisten ryhmätoimintana nuorisotilatoiminta nuorten yksinäisyyden ja kavereiden vähäisyyden vuoksi. Toimintaa jatketaan syksyllä 2025 Mieli Kainuun kanssa yhteistyönä kohtaamiskahvila -toimintana. Etsivä nuorisotyöntekijä päivystää oman vuoron Kainuun yhteisessä nuorten Discord-verkossa. Etsivät käyttävät erilaisia toimintamenetelmiä nuorten kanssa työskentelyssä mm, koira-avusteisuus, tallitoiminta, verkkoympäristössä työskentely, erilaiset harrastuskokeilut, erilaisia itsetuntemusharjoitukset, verkkoasioinnissa avustaminen, ryhmässä oleminen ja toimiminen etsivän avustamana ym.

Etsivälle nuorisotyölle on tarvetta sekä Suomussalmella että Hyrynsalmella. Etsivään nuorisotyöhön on saatu vuosia valtiolta

hankerahoitusta ja pitkäkestoinen toiminta on johtanut pysyvään etsivän nuorisotyön palveluun. Tämänhetkisellä tavoitettujen nuorten asiakasmäärällä ja eri toimijoiden yhteistyöllä yksi etsivä pystyy hoitamaan sekä Suomussalmen että Hyrynsalmen nuorten palvelutarpeet.

Tarkastuslautakunta huomioi myös Suomussalmen lukion toimintaedellytykset raportissaan. Lukion toiminta on siirtynyt uuteen yhtenäiskoulurakennukseen. Markkinointityötä tehdään aktiivisesti oman kunnan perusopetuksen päättävän ikäluokan oppilaille sekä naapurikunnan oppilaille. Markkinointityötä jatketaan ja lukion kurssitarjontaa kehitetään säännöllisesti.

Tekniset palvelut:

Tarkastuslautakunta arvioi, että tekniset palvelut ovat onnistuneet toiminnassaan toteuttamaan valtuuston asettamat toiminnan tavoitteet varsin hyvin.

Tarkastuslautakunta on nostanut arviointikertomuksessa esille huolen kunnan metsien hoidosta ja erityisesti rästissä olevista toimenpiteistä.

Suomussalmen kunnan metsien osalta metsäsuunnitelmassa olleiden hoitorästien purkaminen on aloitettu. Vuoden 2024 aikana on päätökset harvennuksista tehty mm. seuraaville kiinteistöille: Uutela, Kärrysaho, Niemelänkangas ja Karhulanvaara. Harvennusala on n. 70 ha. Ämmänsaaren taajamametsien sekä Piispajärven kiinteistöjen osalta ei saatu yhtään tarjousta.

Vuoden 2025 aikana saatiin tarjous Piispajärven kiinteistöjen harvennuksista (6 ha). Taajamametsien osalta tuli myös tarjoukset ja tehtiin päätökset Pitämän, Taivalalasen ja Siikarannan poiminta- ja harvennushakkuista. Toimenpiteiden yhteenlaskettu pinta-ala on 90 ha.

Suomussalmen kirkonkylän taajamametsien harvennuksista on 1. vaihe toteutettu (14 ha) ja 2. vaihe (8 ha) odottaa toteutusta. Toimenpiteiden jälkeen Suomussalmen kirkonkylän taajamametsien hoito on ajan tasalla.

Tehtyjen päätöksien (n. 190 ha) jälkeen hoitorästejä on harvennuksien osalta enää muutamilla kiinteistöillä, joiden toimenpiteet on aikataulutettu ja yhteensovitettu vuosille 2026–2028.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota siihen, että kunnan teollisuuskiinteistöjen vuokraustarjonnan tulisi olla selkeämmin löydettävissä ja sisällöltään informatiivisempi.

Kunnan omistuksessa olevat teollisuuskiinteistöt siirtyvät 1.1.2026 alkaen uuden Tilapalveluyhtiön omistukseen. Jatkossa teollisuustilojen markkinointi tapahtuu perustetun yhtiön kautta.

Kunnan käytöstä poistamien rakennuksien myynti tapahtuu huutokaupat.com-järjestelmän kautta. Myyntikanava on laajasti tunnettu ja julkisyhteisöjen käyttämä. Jatkossa myyntiin tulevista kohteista tiedotetaan myös kunnan käytössä olevien viestintäkanavien kautta.

Tarkastuslautakunta on nostanut esille, että nyky-yhteiskunnassa tietomurtoihin ja tietoverkkoihin kohdistuviin kyberuhkiin tulee suhtautua vakavasti, niin henkilötietojen kuin myöskin lämpö-, vesi- ja viemäriverkostoissa käytössä olevien järjestelmien ohjaustietojen ja käyttäjien toiminnan varmistamisen osalta. Tarkastuslautakunta katsoo, että tähän kokonaisuuteen on myös Suomussalmen kunnassa kiinnitettävä erityistä huomiota. Järjestelmiä käyttävien henkilöiden tulee olla tietoisia riskeistä ja heille tulee järjestää ajantasaista koulutusta

tietosuojaprosessien ja -velvoitteiden sekä olemassa olevien ja uusien uhkien varalta.

Suomussalmen kunta järjestää työntekijöille tietosuojakoulutuksia ja -harjoituksia. Eri toimialoilla on valmiussuunnitelmissa varauduttu vaara- ja uhkatilanteisiin. Näin on myös menetelty vesihuoltolaitoksen osalta.

Oheismateriaali

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2024

**Kunnanjohtajan
esitys**

Kunnanhallitus hyväksyy yllä olevan esityksen kunnanhallituksen lausunnoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta vuodelta 2024.

Päätös

Esitys hyväksyttiin.

**Toimeksi
Tiedoksi**

Tarkastuslautakunta, valtuusto
